

Raquel Casas Agustí, bloc LLENGUA DE GAT, 23 de febrer del 2015

CONTES DE PROPINA

Aquesta setmana he llegit el llibre de relats *Contes de propina* de **Damià Bardera** publicat per **El cep i la nansa**. El relat breu, juntament amb la poesia, és el meu gènere preferit, mai no em canso de llegir-ne.

El volum està estructurat en 2 parts: "En blanc i negre" i "Ninots".

La primera part està formada per relats de diferent llargada (2-3 pàgines) escrits principalment des de records seleccionats pel narrador; d'aquí ve el nom *en blanc i negre*, perquè les històries, en estar allunyades en el temps, són com fotografies (o pel·lícules) antigues. Aquestes *fotografies* ens traslladen a diferents llocs que qualsevol lector ha compartit i reconeix de seguida: la infantesa (escola, excursions, colònies) i l'adolescència o primera joventut. Per tant, els protagonistes són nens o nois que formen una mena d'alter ego de l'autor.

A més dels joves protagonistes, sovint n'apareixen d'altres (adults generalment) amb tares o defectes evidents ("*Quan era petit, al poble hi havia un nen amb una cama ortopèdica*", "*Era el paralític del poble*", "*en Joel repenjat a la barra, trist, decadent, alcoholitzat*"); personatges marginats a qui la vida ha tractat malament, personatges freds i distants: alcohòlics, ionquis, retardats.

En contrast hi ha el/s protagonista/es que més d'una vegada se'ns presenta com un jove confiat, innocent, fins i tot ingenu que sempre veu/en la part positiva de totes les persones, "El xaman" o "Una copa d'anís", en són un exemple clar.

En d'altres relats, en canvi, la crueltat envaeix tota la història, protagonistes inclosos, i aquest element inesperat produeix un fort impacte, com és el cas de

"El pati" on un grup de nois colpegen un altre, que és coix, només perquè els ha pres la pilota: "El vam cosir a coces, una rere l'altra, sense pietat, com si volguéssim descarregar tota la frustració d'una vida plenament adulta. Ell es tapava la boca, i gemegava".

També trobem una altra temàtica, la del propi fet d'escriure. "La dedicatòria" i "Postguerra" se centren en l'escriptura, i deixen de banda, durant una estona, tots els personatges *freaks*. A més, de tant en tant, l'autor ens regala alguns tocs humorístics, com al relat *Sitting Bull* on el tema de la caguera incontrolable del protagonista ens fa mantenir el somriure al llarg de tot el relat.

D'aquesta primera part, per acabar, vull destacar com a èxit narratiu l'element sorpresa; els contes del Damià inverteixen les expectatives del lector, per tant, quan arribem al final de moltes de les històries hem de tornar al principi i replantejar-nos el que havíem llegit. El millor exemple d'aquest efecte és "La foto".

La segona part del llibre està formada per relats molt breus, fins i tot n'hi ha que són micro-relats de 3-4 línies. La característica principal aquí és el lirisme. La majoria, més que explicar una història o una situació, ens deixen imatges poètiques i visuals potents, impactants, mitjançant comparacions i metàfores originals, com és el cas de "Gel" ("*Les il·lusions esdevingueren bocins de gel naufragant en vasos d'oblit*"), "Rímel" ("*Les llàgrimes, una rere l'altra, en corrua, com en un exèrcit de formigues, baixaven negres, cap avall, brutes de rímel desfet, viscos, dos petits rius de quitrà inacabables*"), "Ninots" o "Desert".

L'ús en les descripcions d'aquests recursos estilístics, dels símls sobretot, propis de la poesia són un gran encert i un gran plaer quan apareixen en la narrativa, tant per a l'escriptor com per a l'autor ja que no és fàcil unir dos elements sense relació aparent i aconseguir una visió nova. Això és el que fa exactament en Damià als seus relats, aquí se li veu clarament l'ofici anterior de poeta.

Però tampoc deixa de banda la crueltat característica de gairebé tots els contes. En aquesta part apareix de tant en tant; la podem percebre sobretot en "Arc iris", "Destral" o "Bombons". També les tares i l'univers infantil retornen: hi ha un nen borni, un altre que no creix, un que és de vidre, un coix, unes velles geperudes... Ara les històries omplen al lector de sensacions, com la melangia, que el fan aturar i reflexionar ("Colors").

A l'autor també li agrada deixar escampats alguns elements màgics per enriquir els personatges o les imatges que se'n desprenen. Aquests elements ens agafen totalment per sorpresa però de seguida els fem nostres i ens endinsen en l'univers poètic particular de l'autor. És el cas de "Peix", "Sucre", o "Vampir".

Per acabar, vull destacar un dels contes, el titulat "Matalàs", una història breu, aparentment senzilla, però d'aquelles que impacta:

matalàs

Cada vespre, quan era petit i me n'anava a dormir, apagava el llum i sentia els xerics dels ratpenats, la cridòria aguda, penetrant. Tota la nit igual. Els tenia ben fermats amb cinta adhesiva sota el matalàs, a les fustes del somier.

Enhorabona, Damià.